

7. Proměny cílů předškolní výchovy, humanisticky orientované vzdělávání

Empirismus

- považuje dítě za prázdnou nádobu, kterou je potřeba naplnit
- dítě je jako tvárný objekt má být zformován do určitého tvaru
- zastánci tohoto směru vysoko hodnotí utváření návyků a proces učení kouskují do účelných kroků (Bacon, Lock)

Nativismus

- vývoj člověka je dán předem a je nezávislý na aktuální zkušenosti
- dítě si musí hrát a tvořivě se rozvíjet samo, vztahy mezi dítětem a dospělým jsou založeny na úctě k dítěti, k jeho osobnosti
- zastánci přirozené výchovy, kteří předpokládají, že vše je v dítěti již dáno Tolstoj, Rousseau, Dewey, Ericson

Interakcionismus

- střední cesta, která předpokládá, že něco je dáno, něco je ovlivněno vývojem
- na dospělého se zde nepohlíží jako na zkušeného instruktora, poskytujícího dítěti informace a znalosti, ale spíše jako na prostředníka, s jehož pomocí dítě může rozvinout své vlastní strategie, iniciativy a vytvořit svá vlastní pravidla
- J. Piaget, L.S. Vygotskij

7. Proměny cílů předškolní výchovy

1. Reformní hnutí
2. Výchovné osnovy pro mateřské školy hlavního města Prahy (1938)
 - činnostní metody (děti rozlišují, třídí, jmenují...)
3. Prozatímní pracovní program pro MŠ (1945)
4. Pracovní program pro mateřské školy (1948) – jednotná škola

7. Proměny cílů předškolní výchovy

4. Prozatímní osnovy pro mateřské školy (1953, 1955 – Osnovy pro MŠ)

- výchovné složky
- úkoly pro učitelku
- věkové rozdělení dětí
- pevný časový harmonogram
- mizí pojem spontánní hra (tvořivá)

7. Proměny cílů předškolní výchovy

5. Osnovy výchovné práce (1960) + Metodika „Rok v mateřské škole“
 - pojetí hry volnějši (1963 – i pro jesle)
6. Program výchovné práce v jeslích a mateřských školách (1967)
 - přibývá množství úkolů (1975 druhé zaměstnání pro nejstarší skupinu)
7. Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy (1978, 1984) + obsáhlé metodiky

7. Proměny cílů předškolní výchovy

Rizika kolektivistické výchovy (Šulcová, 1989):

- chybějící postupná adaptace
- vysoký počet dětí na třídách a absence individuální práce s dětmi
- výchovná zaměstnání, která dostatečně nerespektují individuální tempo dětí, čímž vzniká chronická situace spěchu
- mylné chápání MŠ jako přípravy na základní školu
- převládající řízené činnosti ve vnuceném tempu místo činností spontánních
- přílišné akcentování rozvoje intelektových funkcí na úkor ostatních, zejména emocí

8. Humanisticky orientované vzdělávání

Východiska – humanistická psychologie:

A. H. MASLOW

- hierarchie lidských potřeb

C. R. ROGERS

- bezpodmínečné přijetí dítěte takové, jaké je
- rozvoj osobnosti dítěte na základě vnitřní motivace

8. Humanisticky orientované vzdělávání

*Národní zpráva o stavu předškolní výchovy,
vzdělání a péče o děti předškolního věku
(2000)*

***„...prakticky vůbec žádné zohlednění
k individuálním potřebám dětí. Nakonec ani
větší důraz, jež kladou učitelky a ředitelky
spíše na názory a potřeby zřizovatele než
na návrhy rodičů, nevyznívá příliš ve
prospěch skutečně individuálnímu přístupu
k dětem“.***

8. Humanisticky orientované vzdělávání

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice - Bílá kniha (2001)

- Zajistit každému dítěti předškolního věku zákonný nárok na předškolní vzdělávání a na reálnou možnost je naplnit.
- Vypracovat rámcový program pro předškolní vzdělávání a v něm formulovat rámcové cíle, obsah a předpokládané výsledky vzdělávání (kompetence dítěte). Zároveň stanovit podmínky, za nichž může být předškolní vzdělávání uskutečňováno. Zabezpečit aplikaci rámcového programu podle konkrétních podmínek škol a dětí – školní kurikula.
- Vzhledem k potřebě zvládat širší spektrum odborných, speciálně pedagogických i sociálních znalostí a dovedností pedagogů v předškolním vzdělávání zajistit jejich vysokoškolské vzdělávání na úrovni bakalářského studia na pedagogických fakultách univerzit nebo na vyšších odborných školách s akreditací pro bakalářské studium. Toto opatření chápat i jako snahu o zvýšení jejich sociálního a profesního statutu.

Školský zákon (2004)

Jako zásadní se jeví formulace obecných cílů vzdělávání, mezi něž patří např.:

- zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce
- vzájemná úcta, respekt, názorová snášenlivost, solidarita a důstojnost všech účastníků vzdělávání
- zdokonalování procesu vzdělávání na základě výsledků dosažených ve vědě, výzkumu a vývoji a co nejširšího uplatňování účinných moderních pedagogických přístupů a metod
- pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv a svobod spolu s odpovědností a smyslem pro sociální soudržnost

Osobnostně orientovaný model (Opravilová)

- model si klade za cíl překonat důsledky předcházející etapy, která nerespektovala přirozené potřeby dítěte a přehlížela některé vývojové zákonitosti v zájmu skupiny a tím tlumila svobodný, individualizovaný rozvoj osobnosti
- základem je rozvoj individuálních zájmů a předpokladů dítěte prostřednictvím spontánních zkušeností, ale i záměrného učení. Důraz klade na vymezení pravidel a hranic, které dítěti pomáhají orientovat se v tomto světě

ZÁSADY OOM:

- Vztah k dítěti
- Vztah k rodině
- Vztah MŠ k počátečnímu vzdělávání
- Hra a učení
- Alternativnost
- Samostatnost, spontánnost a tvořivost
- Individualizace

LITERATURA

HAVLÍNOVÁ, M., VENCÁLKOVÁ, E. a kol. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole (aktualizovaný program)*. Praha : Portál, 2006. ISBN 80-7376-061-5

HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha : Portál, 2009.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha). Praha : MŠMT, 2001. ISBN 80-211-0372-8

Národní zpráva o stavu předškolní výchovy, vzdělání a péče o děti předškolního věku v České republice. Praha : MŠMT, 2000. ISBN 80-7168-746-4

OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V. *Rok v mateřské škole: učebnice pro pedagogické obory*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-847-3

PELIKÁN, J. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium servis, 1995. ISBN 80-85498-27-8

Pracovní program pro mateřské školy. Praha, Věstník MŠO roč.IV1948

Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy. Praha: SPN, 1984.

Rámcový program pro předškolní vzdělávání. Věstník MŠMT, sešit 2, Ročník LXI, únor 2005.

ŠULCOVÁ, E. *Význam předškolního věku pro zdravý vývoj populace*. Československá psychologie, 1989, ročník XXXIII, č.2, s. 193 – 204.

Výchovné osnovy pro mateřské školy hlavního města Prahy. Praha: Studovna učitelek, 1938.